

16 x fyra minuter med Madde

Krönikor av Madde Ericsson

Jag behöver ett filter

Jag är i stort behov av ett filter som man kan montera in någonstans mellan alla sinnesintrycksingångar och hjärnan. Kan någon uppfinna ett sådant? Jag betalar bra!! Och jag kan försäkra er om att jag inte är ensam i autismspektrumstörnings-rymden om att behöva ett eller ett par.

Vad jag vill komma till är att jag lider väldigt av att inte kunna sortera mina intryck, vare sig de kommer förändras genom ögonen, öronen, näsan eller huden. Jag behöver hjälp att sälla. Jag kan inte koncentrera mig. Min hjärna går på högvarv tjugofyra timmar om dygnet och jag får ingen sinnesro!

Jag kan inte sitta och läsa någonstans där jag riskerar att få höra eller se nåt. Det räcker med att i periferin se en fågel flyga förbi, eller höra en hund skälla för att jag ska tvingas läsa om samma mening eller stycke gång på gång. Jag kan inte se på TV om pappa har läslampan tänd i samma rum eller om mor skramlar ute i köket. Jag kan inte föra en sammanhängande konversation om det är för mycket ljud och/eller rörelse i rummet.

Jag ser allt, hör allt och känner alla lukter mycket väl. Och då menar jag verkligen allt, allt, allt! Inte lustigt att energiåtgången är så stor. Och ändå kan jag inte sova. Trots min dos sömnpiller (ja, jag är gravt insomnisk), ligger jag på helspänn i sängen. Det är knäppande ljud, skuggor, billyktor och inte ens en tjock filt för fönstret hjälper. Mina sömnproblem och min mycket högfungerande hjärna kommer att ta knäcken på mig. Snart!

Så... har nån ett filter??

Tolka mig rätt

När jag var sex år och gick på lekis, hade en dag en pojke ett kassettband med sig. Jag gjorde som jag brukade. Jag luktade på det och konstaterade att: "Det luktar kiss!" Det skulle jag, uppenbarligen, inte ha sagt. Pojken, Erling, blev ursinnig och satte efter mig i korridorerna. Erling var ett år äldre och mycket större än jag, så jag sprang fort. Men till slut var han ifatt och trängde in mig i ett hörn där jag var fast. Då small det! En rak höger fick han!

Kontentan av detta blir:

Jag luktar på saker och ting i tid och otid.

Jag är (ibland plågsamt) uppriktig.

Man tränger inte in mig i ett hörn... (ha ha).

Vad jag vill säga är: Tolka mig rätt! Jag luktar fortfarande på saker. Jag har ett starkt luktsinne och tar in information den vägen när mitt viktigaste sinne, synen, inte räcker. Ja, jag kan vara väldigt uppriktig. En bra egenskap tycker jag, men jag har nu äntligen lärt mig att det är bättre att vara tyst än att ge negativ kritik.

Och att jag backar ett par steg när vi möts, beror (vanligtvis) inte på att du luktar illa. Det handlar om att jag inte får ihop dig till en hel människa om jag bara ser ansikte eller en halv överkropp. Det blir för abstrakt. Får jag bara backa mina steg kanske jag till och med kan se dig i ögonen när vi talas vid. Om jag ändå tittar ut genom fönstret eller stirrar på en detalj i rummet, är det för att jag hör bättre om jag slipper koncentrera mig på ögonkontakten. Men jag hör vad du säger.

Och hur är jag när jag vill visa min tillgivenhet? Stackars mamma vet. När jag är som mest harmonisk biter jag henne i armen eller nyps med tårna. Jag har nog inte kopplat ihop rätt beteende med rätt känsla riktigt. Men OBS! Jag har faktiskt börjat kramas nu. Jag kan till och med tycka om det.

Och mina fascinationer... Bli inte chockad om jag står i en kvart och tittar på ett gammalt hus med sprucken fasad. Trasiga hus och stora broar gör mig alldeles lycklig i kroppen.

Knasig? Jaa, kanske. Men är det verkligen så farligt då?

Finner nya vänner i allt

Jag finner nya vänner i allt. Inte nödvändigtvis i människor (sällan människor faktiskt), men desto mer i prylar, småkryp och inte minst kläder. Vilket osökt ju leder till att jag inte kan kasta nåt. Man kastar inte en vän som varit med ute i Europa, som man har upplevt en massa med, bara för att hon är lite sliten och "har gjort sitt". Inte ens om vännen är en tröja, anser jag. Det anser inte min mamma. "Det är verkligen dags att du städar garderoben nu...", säger hon. (Vaddå, det är ju bara ett par, tre år sen sist.)

Och i samma stund hon häver ur sig den meningen får jag värstingångest inför uppgiften. Det är inte så att kläderna är för snygga, jag har ingen som helst klädsmak. Näe, det är något emotionellt. Jag är gråtfärdig när jag står där framför hyllorna med en platsäck i handen. Nåt måste uppenbarligen kastas. Garderoben går inte längre att stänga. Det slutar med att jag grabbar tag i ett knippe kläder och, ett i taget, sliter plaggen i stycken och fyller säcken med trasor. Eftersom jag inte kan välja, ska det jag slänger åtminstone vara rejält trasigt. Det är en pärs!

Jag måste gå och lägga mig när uppgiften är utförd. Fenomenet kallas visst separationsångest och det är en av alla mina ångestar. Jag stortjöt hejdlöst när jag i mycket ung ålder för första gången var med om att familjen skulle byta bil. Likadant var det när vi skulle köpa ny TV.

Jag vet att det är ologiskt, men jag tror att allt, dött som levande, har känslor. Jag tycker fruktansvärt synd om den där vanten som nån tappat på gatan. Ensam och glömd. Och jag kan inte kasta saker omkring mig när jag är arg, helt enkelt för att jag är så rädd att de ska gå sönder... hm... Call me crazy. Jag har papper på det!

Vad betyder konservativ?

Vad betyder konservativ?

Mamman: Det är väl nån som inte vill ändra på nåt.

Madde: Men vad betyder det?

Mamman: Ja, när man vill ha det som förut.

Madde: Hur då?

Mamman: Allt ska vara som det varit. Jag kan inte förklara bättre.

Madde: Du måste. Snälla!

Mamman: Jag kan inte säga på något annat sätt.

Madde: Jo. Säg!

Mamman: Jag har ju gjort det. Vad ska jag säga mer?

Madde: Vad det betyder.

Mamman: Då vet jag inte...

Just ordet konservativ tror jag aldrig att jag frågat om. Jag tog det som ett exempel på hur jag drivit min mor till total uppgivenhet ett otal gånger. Liknande incidenter har ibland präglat min och min fars relation. För mig är det enkelt. Jag ställer en fråga och vill ha rätt svar. I ordboksform! Men folk trasslar gärna till det för mig genom att svara med diffusa "svansa-kring-het-gröt-utsvävningar".

Och det gör mig så frustrerad!

En ordbok hade varit guld värd i bokhyllan, men vi hade ingen när jag växte upp. Min syster vann en jättefin, grön, tjock ordbok i en uppsatstävling på högstadiet och den har jag lånat, på obestämd tid. Jag HATAR att inte veta vad ett ord betyder. Det totalruinerar en konversation. Jag tappar all förmåga till vidare koncentration och känner mig överspänd och sprängfärdig av ångest tills jag fått leta upp det aktuella ordet i en ordbok. Sen glömmer jag det inte.

Förr kunde jag hämningslöst bombardera med frågor om nån blandade in ord jag inte kände till i ett samtal. Han eller hon kunde sällan ge en tillfredställande förklaring, jag blev frustrerad, han eller hon blev väldigt irriterad. Det kan förstöra vilken feststämning som helst. Nu på senare år är jag dock glad att jag var så envis när jag var yngre, för det lade grunden till det ordförråd jag idag kan ösa ur, när jag skriver till exempel... krönikor.

Dagens gyllene regel blir: Minst en kalasfin ordbok i varje Autisthem. Hej för en stund!

Vill kasta mig på golvet

Slarvar man med sina återhämtningspauser och fördelningen av energin, så slutar det inte sällan med mental härdsälta. När min energi tar slut vill jag bara kasta mig på golvet. Jag kan inte fokusera på nåt annat än hur mycket jag vill kasta mig på golvet. Är man bland folk måste man dessutom kämpa emot detta enorma begär.

För tio år sedan hade jag gjort det. Slängt mig raklång på TV-rumsgolvet. Kanske viftat hysteriskt med en arm eller ålat in under soffbordet. Är man en storvuxen 23-åring får man tänka till en gång extra innan man betar sig så. För vem vill skrämman sin omgivning halvt ihjäl? Eller, ännu värre, vem vill bli utskrattad mitt i denna labilaste av faser?

Denna härdsälta handlar inte bara om att gå omkring och "känna sig lite hängig". Näe, det handlar om att ha absolut noll-komma-noll-noll kvar att ge. Man sitter nånstans och stirrar ut i tomma intet. Det kliar på kinden. Man tittar på handen som ligger i knät och undrar vad f-n han inte kliar för, men man förmår inte röra handen en tum. Signalerna går inte fram, om man alls fått iväg några.

Det närmaste ett katatoniskt tillstånd man kan komma utan att vara riktigt framme. I bästa fall varar en härdsälta i nån timma. I värsta fall behöver man ett dygn på sig för att orka "ut ur bubblan" igen. Detta hände mig helt nyligen och jag vill passa på att tacka föräldrarna som inte tjtade och gnällde på mig där jag låg som ett paket i sängen en hel söndag, trots det somriga vädret.

Och nu är jag "fit for fight" igen...

Att se folk i ögonen

Det handlar om den ädla konsten att se folk i ögonen. Det är vi ju många som har problem med. Men vad är då ögonkontakt egentligen. Jag ställde frågan till både mor och far för att en gång för alla få ett konkret svar. Men det finns inget. Jag vet bara att det klagas ständigt när jag sitter och tittar åt helt andra håll under ett samtal. Men det är ju så svårt.

Det är rent av praktiskt taget omöjligt att se en människa i ögonen i meningens rätta bemärkelse. Man måste bestämma sig för ett öga att titta på, men hur väljer man rätt? Pappa sa sig aldrig ha funderat över den saken tidigare, men kom fram till att han pendlade. Tittade på ett öga i taget och bytte med jämna mellanrum. Herregud, är inte det helt onödigt??

Jag provade hans teknik och det slutade med att jag satt och stirrade orubbligt mitt på hans näsben. Jag hade sedan inte en aning om vad han pratat om under tiden jag jobbat med att byta "tittöga".

Man kan välja ut någon annan punkt i ansiktet att fästa blicken på, men att råstirra någon till exempel i hårfästet under en konversation anses provocerande.

Jag måste komma på ett bra sätt.

En resa är alltid en resa

Inte nog med att jag begåvats med Asperger syndrom. Jag är oxe också och alltså förbaskat envis. Så efter år med kartor, geografi och resor som ett av mina få men noggrant utvalda specialintressen, var det då dags att för första gången vid 24 års ålder, bege sig utomlands alldeles allena.

- Gud, vad tuff du är som ger dig iväg ensam, sa människor.
- Nja, jag vet inte det, men jag är nog en fullblodsegoist, kontrade jag.

Jag är helt enkelt inte intresserad av en massa hänsyn och kompromisser, när jag bara har en vecka på mig och det finns så himla mycket jag vill hinna se och göra. Så iväg bar det, efter att mamma hjälpt mig med packningsbestyren. Mamma ja. Minst två gånger om dagen hade vi telefonkontakt. Det var hon som påminde mig om så banala saker som att inte glömma äta, duscha och gå upp på morgonen. För min diagnos kunde jag inte lämna hemma, det blev jag snart medveten om.

Redan första dagen skaffade jag mig livsviktiga rutiner. Frukost – promenad – någon timma i poolen – trädgården – vila – promenad utmed stranden och bad i havet. Sedan det mest typiska av allt. Enligt mor och far är ett av de största nöjena med utlandsresor att äta och dricka gott på olika restauranger varje kväll. Så kunde jag ju inte bete mig – riskera att få in nåt icke ätbart, va?

Jag är hemskt kräsen med mat. Lösningen: Klockan sju varje kväll gick jag ner till hotellrestaurangen och beställde en pizza Calzone att ta med upp på rummet. Helt ofarligt och nödvändigt. Det var det enda jag åt under veckan. Och så var det kvällen kvar och den vek jag till en ny promenad, ölintag och en visit hos de exotiska fåglarna i hotellträdgården mittemot.

Tja, så såg min vecka ut. Och jag blev, som sagt, väl medveten om att AS är inget man kan plocka av sig och lämna hemma när det vankas resa, MEN det fungerar!

Omyndig på en sekund

Efter två veckors överjåklig hosta och problem med luftrören, blev jag tvungen att åka upp till akuten en kväll. Inte för hostan egentligen utan för att jag lyckats hosta sönder ett revben. Det gjorde ont, jag var rädd och mor sa:

- Nu åker vi! Det borde vi gjort för flera dar sen med den hostan.
Näe, rätt gissat! Jag är inte helt överförtjust vid tanken på sjukhus. Men in kom jag i alla fall.

- Det låter förfärligt, verkligen förfärligt. Har du astma? Undrade tantdoktorn när hon lyssnat på mina lungor. Näe, ingen astma. Och medan jag sitter där halvnaken, totalt avväpnad och utlämnad frågar hon vad jag jobbar med.

- Eh, jag är långtidssjukskriven.
- Varför då?
- För att jag ...har lite svårigheter.
- Vad för svårigheter?

Okej, jag tycker inte min diagnos hör till saken, men om jag slänger den i ansiktet på henne så slutar hon väl tjata på mig sen.

- Jag har Asperger syndrom.
Högfungerande autism! Kovändning!!
- Är du här själv? frågar hon.
- Näe, mamma körde mig. Hon sitter i väntrummet.
- Då vill jag prata med henne...

Fattar ni? Jag är 24 år, söker akut för förkylning och ett trasigt revben, och OMYNDIGFÖRKLARAS på mindre än en sekund! Det vill jag ha en debatt om! Och mer information till akutläkare om autismspektrumstörningar om jag så får ge den till dom personligen.

Eller vill vi ha det så här??

PS. Jag hade lunginflammation också...

Intressen

Jag fick i uppdrag att skriva lite om mina intressen och min första tanke var: hjälp, jag har ju inga! Men sen kom jag på att jag faktiskt har massor. Mitt största intresse är utan tvekan musik. Att lyssna på, spela själv och komponera. Vad vore väl livet utan musik? Själv har jag snöat in på två genrer. Dels Flower Power-eran med allt vad den innebär av bra rockmusik, pacifism, fri kärlek och Carpe Diem. Den andra genren är grunge, och ja, jag fällde allt en tår när Kurt Cobain lämnade detta jordeliv på egen begäran.

Ett annat stort intresse är egentligen tre stycken, som hör ihop. Kartor, geografi och resor. Jag älskar att läsa kartböcker och planerar resor som jag vet ändå aldrig blir av. När mor och jag var i London för några år sedan kunde jag guida henne i den stora staden enbart efter att ha läst eller snarare hårdpluggat, kartor över London City. Mor blev imponerad. Jag älskar att resa, men helst själv, för då slipper jag allt vad kompromisser och hänsyn heter. Egoist? Javisst!

Kunskap/allmänbildning är ett annat fascinerande intresse jag har. Förutom att jag dagligen plöjer en dagstidning och två kvällstidningar från pärm till pärm, kan jag ägna timmar åt lexikon och uppslagsverk. "Du borde anmäla dig till Jeopardy och Vem vill bli miljonär och bla bla bla", tjatar en imponerad familj. Men det är ju inte därför jag tycker om att lära mig. För att kunna tjäna pengar. Näe, det är enbart för kicken man får av att lära sig något nytt. Av att något klarnar.

Buddhism är ett annat intresse och fransk 50-talsexistentialism. Genom plöjande av böcker i de ämnena vågar jag lova att jag sakta men säkert blivit en bättre människa. Och så till det som ingen väntade sig. JA, jag är sporttokig! Förr spelade jag själv fotboll på ganska hög nivå, nu njuter jag mer av att se favoritlaget Arsenal sopa mattan med sina motståndare i Engelska ligan.

Om läsning kan kvalificeras som intresse, så är det mitt mest tidskrävande intresse. Är det inte brittiska musikmagasin, så är det filosofi eller rena fackböcker. Kanske något ordlexikon också, vilket jag har nytta av när jag ägnar mig åt mitt mest passionerade intresse: Skrivning!!

Det här är vad som fyller mina lediga dagar.

Ickespontanism

Så har det varit sommar. Igen. Sommar ska vara lek, støj, ledighet, avkoppling, rekreation med mera bla bla bla. Men jag undrar hur många av oss som verkligen upplevt sommaren just så. Inte jag i alla fall, för sommar betyder också ostruktur. Ens schemalagda liv bryts ner och man går upp på morgonen och stirrar på ett helt blankt papper med rubriken: "Att göra idag." Nada. Så vad gör man?

Jag lider av ickespontanism, om det finns ett sånt ord. Nu finns det i alla fall ett sånt ord och det beskriver mig väldigt bra. Det börjar ju med att man inte kommer upp ur sängen på morgonen, för att man inte vet var man ska ta vägen därefter. Läser tidningarna, vilket är min enda kvarvarande rutin, och sen... Ja sen? Hm, ska jag åka och bada? Näe, det är säkert en massa folk på stranden och jag som är lite folkskygg av naturen blir knappast mindre blyg intryckt i en baddräkt. Åka och hälsa på någon? Näe, sånt måste jag bestämma ett par dagar i förväg om det inte ska bli obehagligt. Se på TV? Näe, kan jag ju inte göra en solig sommardag utan att få dåligt samvete över att jag sitter inne. Dessutom kan jag inte se på film. Jag är för rastlös. Jag har sett hur många filmstarter som helst, men jag har ingen aning om hur de slutar... Men gå på stan då? No way!! Inte om det är mer än, säg, 12 grader ute. Svetteigt. Äckligt. Trängsel. Inga pengar. Vad ska man hitta på då? Jag tar en sväng med hunden, men tystnaden och stillheten i skogen får mig bara att tänka för mycket. Och att tänka för mycket är i mitt fall förenat med ren livsfara.

Och den här sommaren har varit min sämsta på mycket länge. Först när semestern nästan var slut, kom jag på vad mitt problem var. Jag drabbades helt enkelt av höststress redan första lediga dagen! Mitt stora misstag var nämligen att boka upp allt höstjobb redan på försommaren. Så när jag väl klev på semestern tog kroppen det lugnt, men hjärnan var redan inne i september och slet och stressade. Varje kväll tänkte jag att: nu är det bara så och så många dagar kvar innan det är dags att börja jobba. Så jag kunde inte njuta av ledigheten för rent mentalt hade jag ingen.

Men jag vet ju vad misstaget var, och det kommer inte att ske igen. Det är viktigt att göra misstag. Ju fler, desto bättre egentligen, för varje gång lär man sig något nytt. Blir lite visare. Även om det allt som oftast sker på bekostnad av min mentala hälsa. Men, hey, jag tar mig ur det. Och det kommer ju en ny sommar nästa år. Jäklar vad jag ska njuta då. För jag har ju lärt mig att det är fint att ha en fulltecknad almanacka. Det är ett nt-påhitt, och så blir dom utbrända. Faller som kägglor, en efter en. Näe, det fina är friheten! Ta vara på den Gott folk och ha en underbar höst.

Relationsproblem

Relationsproblem? Jag har kommit på mig själv med att se på relationer lite som om jag sitter i en bil på en enfilig skogsväg. Det är bara jag och jag tar mig friheten att tycka och tänka vad jag vill om människor jag möter: tycker om, tycker inte om, tycker om... Men det är ju så tokigt. Egentligen sitter jag ju i en bil på en flerfilig motorväg, rent av autobahn. Jag har mötande trafik och alla dessa bilister tycker och tänker något om mig också.

Hjälp! Det har jag inte tänkt på. Tänk om jag inte alls är som jag tror att jag är. I min enfald ser jag mig ju så klart som en exemplarisk människa och kamrat. Så fel. Så FEL! Jag analyserar mig själv en stund och inser mina brister. Och dom är oräkneliga. Jag är nog en rätt dålig kompis. Snäll, visst. Pålitlig, det är min ambition. Men hur underhåller jag mina relationer egentligen?

Jag är usel på att höra av mig. Jag avbokar i sista stund. Jag tycker inte om besök. Jag tycker inte om att åka bort. Jag måste säga att jag avgudar de vänner jag har för att de står ut med mig. Men hur länge? Relationer är svåra, det vet jag. Men den svåraste relationen är inte den till polarn, till mamma eller till partnern. Inte i mitt fall. Jag har ett stort relationsproblem: Relationen till mig själv!

Man tar ofta för givet att skär det sig med en annan människa så är det klart hans/hennes fel. Inte mitt. Men är det inte lite väl enkelt att bara skylla ifrån sig? Dags för ansvar. Dags att rannsaka sig själv. Och det är livsfarligt! Gräver man i sitt inre och grubblar för mycket hittar man en massa som man inte vill hitta.

Jag har varit slav under ett extremt självförakt i åtminstone tio år. Sedan högstadieåldern nån gång. Jag har gått in för att förstöra mig själv, varit destruktiv för att jag inte tycker jag är värd bättre. Kanske började jag rannsaka mig själv redan då och insåg att jag ju inte är den jag önskar att jag var. Det kan inte vara fel på *alla* människor jag möter, alltså ligger felet hos mig.

Jag har aldrig förstått poängen med vänner och bekanta. Jag erkänner det. Jag tycker inte alls att det är pinsamt att gå på bio eller fika själv. Men de vänner jag trots allt har idag vill jag inte vara utan. Jag vill be dem om ursäkt. För jag försöker verkligen. På mitt sätt. Ja, jag har relationsproblem, men det är inte dig jag inte tycker om. Det är mig.

Tänk på det gott folk. Relationer är svåra, komplicerade och kräver underhållning. Men glöm inte den viktigaste relationen. Den till dig själv!

Media

Media och jag har haft våra duster. Det är i allt för stor omfattning medierna som serverar folket de fördomar dom har om oss. I lokaltidningen här i Norrköping, kunde man för inte så länge sedan läsa ett reportage om en mötesplats för funktionshindrade. Så långt väl. Sedan läste jag vidare att: "Besökarna är i åldern 20-35 år. Gemensamt är att de har en lindrig utvecklingsstörning, exempelvis damp, ADHD eller Asperger syndrom..." Så nu tror en herrans massa morgontidningsläsare i min stad att jag är lindrigt utvecklingsstörd. Har inget alls emot människor med utvecklingsstörning. Men rätt ska vara rätt!! Skickade faktiskt ett brev till textförfattaren och undrade om man inte fick lära sig vikten av god research på journalisthögskolan nu för tiden. Fick inget svar...

Snart vågar man inte berätta att man har ett funktionshinder. Träffar jag en ny människa och vi förr eller senare kommer in på min diagnos, kan jag för det mesta räkna med en av två tänkbara reaktioner. Antingen har personen i fråga aldrig hört talas om begreppet, och då ser jag det som min uppgift att ge honom eller henne en korrekt och rättvis bild av det. Eller så möts man av, ibland extrema, fördomar, som då inte sällan skapats av medias bild av diagnosen.

En vän till mig berättade för en kompis att han hade AS. Kan du mörda utan att blinka?, var kompisens första fråga. Och jag förstår den reaktionen. Gemene man har ingen större inblick i neuropsykiatri, för varför skulle dom ha det? I stället vet dom bara vad de läst i kvällstidningarna och tar det för sanning. Med andra ord: Människor med Asperger Syndrom är känslökalla, ofta psykopatiska och drar sig inte för att misshandla eller döda andra människor med en axelryckning. För när diagnosen över huvud taget omnämns i media, så är det i samband med grova brott. Och inte ens då presenteras den korrekt utan i stället kan man ofta läsa i en liten ruta i reportaget att Asperger är en "sjukdom" eller en "utvecklingsstörning" som bla bla bla... Nästan alltid framhävs bristen på empati. Om empati innebär att kunna sätta sig in i andra människors känslor och tankevärld, så är jag den första att erkänna att jag verkligen har bristande empati. För det är förmågor jag inte har. Men det betyder inte att jag inte kan tycka synd om människor som drabbas av något eländigt. Och skada någon, herregud, jag kan inte ens slå ihjäl myggor...

Jag kräver absolut inte att alla ska veta vad AS är, för det finns en massa funktionshinder, tillstånd och sjukdomar som jag inte vet något om.

Men vad händer med tolerans? Nyfikenhet Ett öppet sinne? Och vad beträffar media; God research?

Ekonomi

Okej, tema ekonomi. En tråkig, men tyvärr stor del av ens liv och välbefinnande. Man måste ju faktiskt ha mat på bordet. Den här krönikan behandlar känslan av skam. Min skam. För jag är uppvuxen med att "man ska minsann göra rätt för sig" och idel hårt arbetande skattebetalare i min närmaste omgivning. Men tjugo år gammal, och invaggad i den lutheranska pliktmoralen, fick jag svart på vitt i mitt läkarutlåtande: "Icke arbetsför". Ett beslut som omprövas med några års intervall, men hittills har bedömarna inte ändrat uppfattning. Inte jag själv heller egentligen, men det tog många år innan jag vågade presentera mig som bidragstagare utan att skämmas.

Idag har jag aktivitetsersättning. En förskönande omskrivning av sjukbidrag, kort och gott. Existensminimum. Jag är inte särskilt dyr i drift och har inga extravaganta (o)vanor, så jag klarar mig bra på det. Men det är den där skammen. Att veta att folk, i mindre eller högre utsträckning, viskar "*den late jäkeln*" bakom ryggen på en när man vänder sig om... Men jag tänker inte skämmas längre! Om man tänker efter, hur mycket skatt har inte staten fått in på mina föräldrar under fyrtio år utan en enda sjukdag? Det är ju lite av det som jag får tillbaka nu. Det är ju så det ska funka. Och hade inte detta skattesystem funnits, så hade dom ju haft råd att stoppa undan så pass att dom hade kunnat försörja mig i nödfall, som det här. Det är samma pengar.

Och nu när jag ändå inte är "arbetsför" i normal bemärkelse, så har jag tid att åka iväg och föreläsa när någon vill ha mig. Det är väl att ge tillbaka något till samhället? Inte så mycket i pengar, men i kunskap, och en förhoppning om bättre liv för "aspergarna" som kommer efter mig. Jag är stolt över det idag. Ekonomiskt lönar det sig inte överdrivet mycket i längden eftersom varje extrainkomst påverkar bostadsbidraget negativt, men skammen och stoltheten börjar i alla fall ta ut varandra. Och hur ska man värdera saken? Jag lever hellre knapert och gör något värdefullt av min tid om alternativet är att jobba med lönebidrag någonstans där ändå ingen egentligen vill ha mig. Självklart är inte min ambition att leva på bidrag livet ut. Men så länge jag ändå gör det tänker jag vägra skämmas!

Ni är många där ute som är bidragstagare. Huruvida *ni* skäms eller inte har jag ingen aning om. Men om ni gör det, så sluta! Alla bidrar vi med något. Och vad fanken, till och med kungen försörjs ju av den lille skattebetalaren...

LSS

LSS är temat. Men jag har, faktiskt (halleluja!), bara bra erfarenheter av LSS och har beviljats allt jag sökt. Så den kritiken lämnar jag tills vidare över åt andra.

I stället tänker jag skriva om hur jag nu, vid tjuugoåttå års ålder, äntligen verkar börja bli vuxen. Jag har blivit med lägenhet, och ska nu lämna boet och prova mina egna ostadiga vingar. MEN! Så kom nånting emellan. Ett nytt orosmoment, som jag tänker använda detta utrymme till att redogöra för: sista augusti gick min aktivitetsersättning ut. Jag behöver, och har all rätt att få, det en period till.

Förra året var jag senast på besiktning på psyk. En ung, manlig AT-läkare. Jättefin att titta på, men han kunde absolut ingenting om AS. Han ville bli ortoped(!). Då i juni FÖRRA ÅRET, blev jag lovad en ny tid i början av den här sommaren för att ett nytt utlåtande till försäkringskassan skulle skrivas i god tid. I maj hörde jag ingenting ifrån dom. Juni, fortfarande inte ett ljud. I mitten av juli ringde jag psyk. "Visst, vi kollar upp det." Nästkommande tre veckor ringde jag sex gånger och fick bara svävande och oklara svar.

Vid ett tillfälle hittade dom inte ens min journal. Brev från försäkringskassan sa: "Vi kan inte behandla din ansökan. Du måste själv ordna med läkarintyg." Nähä? Pucko! Exakt HUR? Nu har jag ingen inkomst. Ingen inplanerad läkartid. Det är mycket oro som snurrar i huvudet. Ett huvud som känns som en etta med kokvrå, där det skulle behövas en paradvåning. Kan jag gå upp till psyk och lämna mina obetalda räkningar, tro? Det är ju alldeles uppenbart där det har slarvats.

Nu har jag ett bra socialt nätverk. En hjälpsam familj och en attityd jag kan plocka fram om jag behöver kliva upp på psyk och, så att säga, slå näven i bordet. Men hur går det för alla som befinner sig i dylik beroendeställning som saknar ovanstående skyddsnet? Får det gå till så här?

P.S För övrigt trodde jag man behövde typ en säng och en soffa när man flyttar hemifrån. Vem har väl kalkylerat med... gardinstänger... taklampor...?

Projekt Empowerment

Projekt Empowerment är ett avslutat kapitel. Jag blickar tillbaka på tre spännande, händelserika år och funderar över vad det egentligen betytt för oss inom autismspektrumstörningsrymden. Läger har anordnats, träffgrupper dragit igång... Jättebra!

Men störst av allt, tycker jag, är att ha fått vara med och driva ett arbete som främjar mångfalden i samhället. Att ha fått vara med och ge en massa, många gånger kantstötta, människor insikten att man har all rätt att vara den man är. Även om man kanske avviker från den majoritet av människor som verkar stöpta i samma form.

För mig klingar "annorlunda", i dag, ofta som en ljuv komplimang. Och var hade samhället stått idag om annorlundaheten inte fått utrymme de senaste seklerna inom t.ex. konst, litteratur, musik och naturämnen? Om exempelvis Einstein levte idag, i Sverige. Hade han då suttit i en billig lya någonstans med förtidspension och daglig verksamhet, i stället för att uppmuntras och ges det stöd och de resurser han behövt för att arbeta med det han brann för, och var fenomenal på?

Idag verkar allt gå ut på att anpassa sig till normen. Vägra! Allt handlar om att synas, att informera, att få arbetsmarknaden m.fl. att inse att även vi kan fungera ute i samhället och utträta små som stora verk med förhållandevis små anpassningar. Som skriftlig information. Som att slippa bli ifrågasatt hela tiden, exempelvis för att man undviker fikarummet på kafferasten för att man inte anser sig få ut något av kallprat och skvaller. Eller vad det nu än må vara.

Allt och alla kan, och ska, självklart inte helt anpassa sig efter vår eller någon annan minoritet. Men vi ska väl ändå inte behöva gå längre än halva vägen? Ingen ska behöva utplåna stora delar av sin personlighet och sitt väsen för att passa in någonstans och få en chans. Projektet må vara slut, men arbetet har egentligen bara börjat. Och Projekt Empowerment har varit en suverän och inspirerande plattform.

Så låt oss fortsätta verka, synas, höras, informera och göra oss påmind! För vi behövs, vi också. Och jag är övertygad om att vi är på rätt väg för att få "normalerna", arbetsmarknaden, med många fler, att inse det!

Artikelförfattare är **Madde Ericsson** som arbetar som skribent, krönikör och föreläsare inom autismområdet. Madde är född 1977 och hon fick diagnosen Aspergers syndrom vid 21 års ålder.

Krönikorna i den här artikeln är skrivna under en åttaårsperiod och de har publicerats i FA-aktuellt, som är en medlemstidning som ges ut av Autism- och Aspergerföreningen Östergötland, och i tidskriften Empowerment, som gavs ut av Riksföreningen autism (nuvarande Autism- och Aspergersförbundet).

Madde har skrivit boken *Flygfärdig* som handlar om att flytta hemifrån. Den ges ut av Autism- och Aspergerförbundet och kan beställas på www.autism.se

Pedagogiskt Perspektiv AB, Stockholm, 2007